

Oponentský posudek disertační práce

Student DSP: Mgr. Marja Annemiek Volemanová

Název práce: Neuro-vývojová stimulace v práci speciálního pedagoga

Školitel: doc. PhDr. Lea Květoňová, Ph.D.

Oponent: prof. Ph.D. PaedDr. Miroslava Bartoňová, Ph.D

Pracoviště: Katedra speciální pedagogiky, PedF Univerzita Karlova, Praha

V disertační práci se autorka Mgr. Marja Annemiek Volemanová na základě analýzy literárních zdrojů v širším kontextu, zaměřuje na popis a specifikaci využití nových přístupů v intervenci k žákům intaktním a k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP), a to využití přístupu Neuro-vývojové stimulace. Jedná se o téma dnes již diskutované, ale výzkumně prozatím v podmínkách České republiky málo publikované (převážně autorkou disertační práce). Snahou autorky bylo rozšířit tuto problematiku o další výzkumné kroky a nová zjištění. Záměrem předkládané práce je popsat problematiku přetrvávajících primárních reflexů a poruch senzorio-senzitivní integrace u dětí, žáků, zjistit prevalence přetrvávajících primárních reflexů u žáků ve věku 5–8 let navštěvujících běžné mateřské a základní školy a také ověřit účinnost Neuro-vývojové stimulace jako možného intervenčního přístupu pro speciální pedagogy.

Cílem disertační práce a výzkumného projektu bylo popsat méně známý jev, kterým jsou přetrvávající primární reflexy a poruchy senzorio-senzitivní integrace u dětí. Dalšími cíli této disertační práce je zjistit prevalenci přetrvávajících primárních reflexů u žáků od 5 do 8 let a ověřit účinnost metody *Neuro-vývojové stimulace* jako možného intervenčního programu pro speciální pedagogy, analyzovat, zda lze pomocí Neuro-vývojové stimulace efektivně inhibovat přetrvávající primární reflexy a vyřešit tím doprovodné symptomy.

Struktura práce

Disertační práce je zpracovaná jako teoreticko-metodologická studie s empirickým šetřením. Teoretická část práce má charakter monografické procedury. Jedná se o teoretický výzkum zpracovaný za pomoci techniky analýzy odborné literatury české i zahraniční, analýzy legislativních dokumentů a internetových zdrojů. Zpracováním teoretické části si autorka připravila dobrá teoretická východiska pro zpracování výzkumu disertační práce. Empirická část disertační práce je prezentována několika rozsáhlými výzkumy. Jedná se o

desing smíšeného výzkumu, kvantitativního a kvalitativního, přičemž autorka využila techniku několika *motorických* testů, individuálně orientovaných na zjištění výskytu přetrvávajících reflexů u jedinců, participačního pozorování, na základě kterého byla zpracována podrobná případové studie. Pro pozorování byl použit záznamový arch pro pozorování. V rámci následujícího výzkumného šetření byl použit dotazník vlastní konstrukce autora, distribuovaný k účastníkům kurzu *Neuro-vývojové stimulace* Pro vhodnost výběru a ověření volených technik použila autorka předvýzkum. Výzkumný projekt disertační práce je strukturován pomocí dvou výzkumných šetření.

První výzkumné šetření „Výskyt přetrvávajících primárních reflexů“ je realizováno pomocí smíšeného designu s cílem zjistit, jaká je prevalence přetrvávajících primárních reflexů u dětí a žáků v běžných základních a mateřských škol a dále u žáků navštěvujících základní školy pro žáky se specifickými poruchami učení. Také se věnuje možnosti intervence pomocí Neuro-vývojové stimulace. Druhé výzkumné šetření „Zkušenosti speciálních pedagogů a logopedů s Neuro-vývojovou stimulací“ je realizováno pomocí kvantitativního výzkumu s cílem zjistit, jaké zkušenosti mají speciální pedagogové a logopedi s Neuro-vývojovou stimulací. K tomuto účelu byl distribuován dotazník mezi všemi speciálními pedagogy a logopedy, kteří absolvovali kurzy Neuro-vývojové stimulace.

Výzkumný výběrový soubor tedy v podobě prvního výzkumného šetření prezentuje 345 dětí a žáků běžných základních škol, dílčího šetření realizovaného v základní škole pro žáky s SPU, celkem bylo osloveno 26 žáků. V rámci druhého výzkumného šetření byly analyzovány dotazníky od 137 pedagogů, speciálních pedagogů, absolventů kurzů neuro-vývojové stimulace kurz č. I a II. Autorka podrobně popsala tyto výběrové soubory a komentuje vše, co předcházelo jejich výběru. Dále přehledně charakterizuje strukturu a celý proces tvoření metod výzkumu, zamýšlí se nad kritérii uplatňujícími se při jejich volbě. Následně je specifikována analýza a interpretace získaných dat, které odpovídají na předem vymezený výzkumný problém, úkoly a cíle výzkumu. Použité metody a techniky považují vzhledem ke stanoveným cílům výzkumů disertační práce za adekvátní.

Připomínky k práci

Disertační práce je členěná na část teoretickou a část empirickou. Teoretická část má čtyři kapitoly s členěním na další subkapitoly, empirická část je zpřehledněna v páté a šesté kapitole, připojen je závěr. Struktura je vystavěna dobře a smysluplně. Členění subkapitol je tradiční, v rámci první kapitoly autorka operacionalizuje základní pojmy speciální pedagogiky, definuje pojem podpůrná opatření v legislativě, vymezuje podpůrné přístupy ve

speciální pedagogice, zamýšlí se nad vlivem primárních reflexů na vývoj dítě. Ve své další kapitole ukotvuje psychomotoriku, jako jeden z přístupů, popisuje psychomotorický vývoj dítěte, popisuje složky Neuro-vývojové stimulace a terapie. V rámci obhajoby prosím vymezte pojmy neuro-vývojová terapie a neuro-vývojová stimulace. Třetí kapitola seznamuje s postavením primárních reflexů u dětí a žáků. Uvádí neurologický pohled na vývoj a postavení primárních reflexů u dítěte. V této kapitole se odrážejí bohaté autorčiny zkušenosti ke sledované oblasti. Ve čtvrté a páté kapitole se věnujeme senzorio-senzitivní integraci a aplikaci Neuro-vývojové stimulace. Tato poslední kapitola teoretické části vychází z přímé autorčiny praxe. Kapitoly teoretické části disertační práce jsou zpracovány věcně správně, citace jsou dle normy, jednotlivé subkapitoly na sebe logicky navazují a poskytují autorce dobrá teoretická východiska pro zpracování výzkumného projektu disertační práce.

Těžiště a vědecký přínos disertační práce spatřuji v empirické části. Vlastní dvě výzkumná šetření obsahují samostatný cíl, dílčí cíle a výzkumné otázky, které si autorka při jejich realizaci stanovila. Při ověřování a plnění cílů využila vhodné techniky a tím si zaručila i věrohodnost zpracování získaných výsledků a kvalitní interpretaci dat. Na základě analýzy přístupů a hlavně i vlastních zkušeností (autorka a instruktorka NVS), využila výše zmíněné výzkumné techniky. První výzkumné šetření má smíšený design výzkumu. Hlavním cílem prvního výzkumného šetření je zjistit pomocí kvantitativního přístupu prevalence přetrvávajících primárních reflexů u žáků ve věku 5–8 let navštěvujících běžné mateřské a základní školy. K doplnění je zde uveden i dílčí výzkum na prevalence přetrvávajících primárních reflexů u 26 žáků s SPU ve věku 8-11 let navštěvujících základní školu zřízenou podle § 16 odst. 9 školského zákona a případová studie k ověření účinnosti metody Neuro-vývojové stimulace v práci speciálního pedagoga. Pro toto výzkumné šetření byly formulovány tři výzkumné otázky, pomocí kterých byla zjišťována prevalence přetrvávajících primárních reflexů u žáků. Další otázka si klade za cíl zjistit, jestli je prevalence u dětí s SPU větší než u dětí bez SPU a třetí otázka zkoumá, zda lze pomocí Neuro-vývojové stimulace efektivně inhibovat přetrvávající primární reflexy a s tím spojené symptomy. Druhé výzkumné šetření má za cíl zjistit zkušenosti speciálních pedagogů a logopedů s Neuro-vývojovou stimulací. Testování na prevalenci přetrvávajících primárních reflexů proběhlo pomocí motorických testů.

Dále na základě sběru získaných dat analyzovala a deskribovala proces intervence z dobře volených pohledů – učitel – reakce dítěte, žáka na intervenci - edukační prostředek (formy, metody práce v rámci NVS), což považuji za důležitá kritéria vzhledem k preciznosti zpracování získaných dat.

Šestá a sedmá kapitola, již předkládá zjištěné výsledky, diskusi a možná doporučení pro speciálněpedagogickou praxi. V rozsahu podrobně popsáných výzkumných kapitol specifikovala data výzkumného šetření, zodpovědně vyhodnotila s adekvátním komentářem. Za jednotlivá výzkumná šetření správně autorka zařadila diskusi směřovanou na odpovědi jednotlivých výzkumných otázek. Dokládá, že neuro-vývojovou stimulaci vnímají frekventanti kurzu jako nástroj, který eliminuje projevy specifických poruch učení a chování. Na základě komparace dat ze zúčastněného pozorování informanta (případová studie) v součinnosti s intervencí pomocí Neuro-vývojové stimulace poukazuje na její pozitivní vliv. Respondenti výzkumného šetření poukazují na to, že skoro u všech žáků je stimulován jejich maximální rozvoj.

Oceňuji podrobnou diskusi (poslední kapitola disertační práce) a současně prezentovaný fakt, že autorka nabízí již ověřovaný nový intervenční přístup jako jednu z alternativ využitých v edukaci a poradenství k žákům se SVP a žákům intaktním.

Jazyková a grafická úroveň

Po stránce jazykové a grafické odpovídá disertační práce požadavkům stanoveným na tento typ prací. Pouze drobnou poznámku mám k formálním náležitostem (nerovnoměrné mezery mezi kapitolami, drobné jazykové nesrovnalosti). Počet stran je 199, reprezentativní je i vysoký počet literatury ze všech studovaných oborů, včetně titulů zahraničních, zejména anglických. Součástí práce jsou přílohy, které vhodně doplňují text práce. Po stránce grafické je práce precizně, přehledně a nadstandardně zpracována.

Otázky k obhajobě:

1. Prosím, vyjádřete se k poznámce v textu posudku disertační práce.
2. V závěrech výzkumu uvádíte, že přetrvávání reflexů s vývojem dítěte slábne. Jak vnímáte tuto situace u dětí, žáků s SPU.
3. V doporučeních uvádíte využití Neuro-vývojové stimulace speciálními pedagogy ve školách. Máte nějaká konkrétní doporučení či podmínky, které je nutné zajistit pro zdárné uplatnění této stimulace ve školách či poradenských zařízeních?

Závěry

Předložená disertační práce Mgr. Marji Annemiek Volemanová je významným příspěvkem k řešení problematiky vzdělávání žáků se SVP v podmínkách inkluzivního přístupu s využitím nových intervenčních přístupů. V rámci zpracování disertační práce autorka prokázala odborné znalosti teoretické, schopnost práce s odbornou literaturou české i zahraniční provenience a samostatnou tvůrčí práci při výzkumné činnosti v oboru speciální pedagogika. Po stránce jazykové a formální odpovídá disertační práce požadavkům stanoveným na tento typ prací a splňuje podmínky stanovené vysokoškolským zákonem. Doporučuji proto přiznat Mgr. Marji Annemiek Volemanové na základě úspěšné obhajoby vědecký titul Ph.D.

Prof. PaedDr. Miroslava Bartoňová, Ph.D.

V Praze 15. 7. 2020